

Academia Peccatorvm. Seu Conciones De Tota Parabola Prodigi Euangelici

Quae Insolentia Peccatorvm Sev De Lvxv et Libidinibus Prodigi

Bosquier, Philippe

Moguntiae ; Coloniae, 1614

Con[cio] I. 1. Etymon dictionis Parabola, & complures definitiones addunctur: 2. vt largè nonnumquam sumatur Parabola docetur: 3. antextus de filio prodigo secundum propriam verborum ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55916](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55916)

CONCIO PRIMA.

tiſſimæ virginis matris Mariæ, dicendo:

Aue Maria.

CONCIO PRIMA.

ARGVMENTVM.

1. Etymon dictionis Parabola, & complures definitiones adducuntur: 2. ut largè nonnumquam ſumatur Parabola docetur: 3. an textus de filio prodigo ſecundum propriam verborum ſignificationē ſit verus. 4. ſi que parabole in ſacris literis potuerint non accidiſſe ſecundum propriam & primam verborum acceptionem. 5. ſi qua ſint huiusmodi, & ut ab alijs diſcerni queant, queritur.

Priusquam ſuſceptam adoriamur materiam, que-ri poteſt, quo communiter nomine ſignabimus textum noſtrum, hiftoria. ne, an parabola de filio prodigo; quod Euangelifta noſter nec hiftoriam, nec parabolam dicat; ſimpliciter enim habet: *Ait autem Ieſus: Homo quidam habuit duos filios.* Verùm familiarius agens quaſtionem hanc mittam, tum maxime quod vniuerſi Doctores priſci & recentiores, quos ſaltem legi, in hunc locum ſcribētes videantur ſoluiffe, inſigniēdo hunc noſtrum textum nomine parabola, & dicendo tunc temporis à Chriſto adductas Phariſæis tres inuicem immediatè ſequentes parabolas: Prima, paſtoris erat, qui miſſis in deſerto nonaginta nouem ouibus aberrantem per deuia quæque requirebat. Altera viduæ accenſa lucerna requiretis drachmam perditam: tertia, eſt textus hic, quem communiter dicimus de filio prodigo; D. Hieronymus tom. 3. quaſt. 6. ad Algamiā, vocat textum Prodigii Parabolam.

Euangelium
de prodigo
eſt parabola.

Deinde Eccleſia Romana (cuius authoritate magis fulcior, quam ſexcentorum Doctorum particularium placitis) in ſuo Miſſali nuper reuſo ſacri Concilii Tri-

dentini decreto, dicit Parabolam capens initio huius Evangelii, hoc modo: *Dixit Iesus Phariseis parabolam hanc: Homo quidam habuit duo filios* Quod sane addidisset nunquam, ni infallibiliter parabolicum hunc textum nosset. Itaq; dudum iudicatum, hunc articulum, non est quod vltra, exentiamus: ad secundum veniamus, inquiramusve quid significet, quid denotet dictio *Parabola*, regulariter: omnium etenim utiliter pertractandum necesse est adipisci definitionem, & essentiam plenariam notitiam.

Hier tom. Cicero l. i. Off. Omnis, qua à ratione suscipitur de ali-
3. qu. 6. ad quare institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur
Algasia. tur quid sit id, de quo disputetur. Igitur dicamus primo
Et tom. 5. loco hoc die, quid importet nomen Parabola; deinde,
in c. 14. l. si textus hic ut est parabolicus, an sit quoq; in propria
sa. verborum significatione verus. Quia verò nonnullæ hunc cingent discursum spinæ, nemini fastidium ideo pariat rogo: Utile enim fuerit & necesse intelligere semel, quod omnes plurimum concernit parabolas, nō solum Evangelicas, sed & totius scripture sacre. Quia verò multa & graui difficultate non caret, è re vestra erit me sedulo audire, dum totus ero in dissipanda tenebrarum harum densitate.

Ergo, dictio Parabola, Latinis & Gallis vsurpata, deducitur à Græco *παραβολή*, ut inuere videt magnus ille omnium linguarum erarius S. Hieronymus, diuersis in locis, & post ipsum alii multi. Estque hæc dictio composita & coagulata ex aliis duabus, præpositione *παρά* quæ idem signat quod *iuxta*, vel, *prope*, & *βολή*, id est *torum*. Atq; parabola idem significaret quod *iuxta torum*; accedens ad rei summam propositio alludens, vel circumstans principale, & illud per ambages & circumloquutiones significans. Etymologia hæc desumitur ab antiqua quadam Glossa, quam subscriptione & sigilli appensione probare non ausim, quia parabola, iortudete nobis videtur paraholam, mutando B. in H. aspirationis notam.

Glossa or di. in c. 1. Prosa. Salom.
Reiicitur opinio 1.
Alii nonnulli tum Theologi, tum in humanioribus

eruditi, dicunt ἡ ἔσθλη deduci à ἡ ἔσθλη, quod significat, prope, aut iuxta, conformiter ad Glossam supradictam, ac dictione ἔσθλη, quæ sonat, sententiam, intentionem aut scopum propositionis. Atque parabola idem valeret quod accedens, aut appropinquans ad sententiã, scopum, mentem authoris.

Hæc opinio non improbat.

Simon Cassianus l. 6. de Parab. saluatoris in prologo: παρὰ, inquit, Græco eloquio, nostro prope seu iuxta intelligitur: ἔσθλη autem in Græco, in Latino sententiam sonat. Erit ergo parabola, quæ non proprie, sed improprie appropinquabit illi sententiã, quam auctor intendit edicere, seu quod intendit includere in audientium corda siue legentium. Lyranus in c. 1. Prou. salomonis, & in cap. 1. cantic. dat eandem etymologiam. ἔσθλη, velle, aut cõsulere Mureto. Mancinellus similiter, nisi quod scribit ἔσθλη cum diph. hongo.

Io D. l. de figur. tropicis parabolam dicit adis. tionem, à ἡ ἔσθλη, id est iuxta, ἔσθλη, id est iactus.

Alii adstruentes, vt præfati, deduci à ἡ ἔσθλη & ἔσθλη, scus tamen interpretantur dictionem ἔσθλη, dicendo figurare iactum aut positionem. Quasi dicerent parabolam esse comparationem iactam post aliud quippiam, per modum perstringentis. Haud perperam, vti sentio, quandoquidem verbum Græcum ἔσθλη, à quo ἔσθλη, adiunctum præpositioni cuiuscumq; ferè semper iacere, ponere, adicere significet. vt hyperbole, dicendi quædam figura, idem valet ac si dixeris, iacere, ponere, adicere, eloqui supra aut amplius quam veritas ferat; superiectum seu corollarium adicere veritati. Deinde, dictio symbolum, quæ etiam à ἔσθλη descendit, signat quod ponitur, iacitur, colligitur in vnum tum pecuniarum, tum ciborum, vbi multorum initur societas. Amplius, nomen παρὰ ἔσθλη, siue Parenthesi significat interiectionem, insertionem, adiectionem propositionis, quæ possit addi vel omitti, oratione nullatenus turbata, intercisã, aut in necessariis mutila. Ita in ἡ ἔσθλη, composito nomine dici potest, quod ἔσθλη, pars & specimen totius adiunctũ præpositioni ἡ ἔσθλη significet propositionem obscuram emissam in scopum, vt feriat & perstringat quasi obiter, quod aperte potest proponi. Vt vt sit de significatione

πάσθλη, id est iactio, vt sit adiecta cuiquam rei comparatio.

Opinio 3. Hyperbole quid. Symbolũ quid.

παρὰ ἔσθλη quid.

Parabola quid.

cularum tot acrim ingeniorum acie illustratam proficere intendo. Itaque pergamus.

D. Hieronymus in cap. 4. Matth. *Est proprie Parabola natura discrepantiu sub aliqua similitudine facta comparatio.* Parabola-
ru sacraru
definitio-
nes varia.

Iacobus Spieg. in suo Lexico iuris, ait: *Parabola est similitudo sumpta ex veritate. Sic cum dicitur hominem quendam habuisse duos filios, quibus diuisit suas portiones, oportet esse in rerum natura & hominem, & filios, & hereditatem, & diuisionem portionum.*

S. Thomas Aquinas p. 1 q. 1. art. 10. ad 3. *Parabola est sententia habens obscuram similitudinem. Sic nonnulli eliciunt; sed forte melius ut sequitur: Parabola est sermo, in quo verba non res suas proprie, sed ipsa res per verba illa significat a alias res figurate significant.*

Idem super Iaiam 14. coll. 1. *Est sermo similitudinarius, qui aliud dicit, & aliud significat. Quae definitio sciolis arctior æquod forte videbitur. An non verisimile S. Thomam virum doctissimum ingenioque acerrimum dictionem sermo, posuisse, ut signaret primò id, ad quod haec instituta est, nempe sonum sensitiuū & auditu perceptibilem: deinde ut denotaret improprie, signum, factum, actionem omni alio sensu exteriori perceptibilem? Nutibus enim & signis sermo habetur; Nutu, signisq; loquuntur. Quin scriptura sacra subinde notat a pertè nomine sermonis signū proprie visibile; ut in Exodo Dominus ad Moysen, ait cap. 4. Si non crediderint neq; audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis.*

Quid. 4.
Metam.
in Pyra-
mo.

Deinde, haud venia indignus censendus est, quod auditas obiectum (sonum scilicet seu vocem) sumptur S. Thomas pro obiecto visus (quod proprie est res visibilis), ex quo Theologi omnes, & scriptura sacra assumant nonnuquam terminos peculiare obiecto visus, ut denotent auditus, aliorumq; sensuum exteriorum obiecta, dicendo id visibile quod proprie loquendo non videtur, sed auditur, aut alio sensu percipitur corporeo. D. Aug. l. 10. in cap. 35. *utimur verbo videndi etiam*

visus quia
primatu
tenet in
sensibus,
intermis-
cetur om-
nibus.

etiam in ceteris sensibus, cum eos ad cognoscendum intendimus. Sacramenti definitionem assignantes Theologi, an non dicunt; *Sacramentum est sacra rei signum effectum visibile*? Dicitur *visibile*, non se extendit aut sumitur pro signo quod videtur, minime, sed videtur aut percipitur aliquo sensu exteriori? Quid? Quod in Exodo dicitur populus ad radices montis constitutus vidisse voces Domino dante legem Moyfi in vertice montis? An non designatur percipisse clangorem tubarum, strepitum & fragorem tonitruorum? *Cunctus populus videbat voces*. D. Augustinus l. 2. loquutionis de Exodo longe post initium tom. 3. *Notandum scripturam voces solere appellare tonitrua, quas voces Dei, etiam Pharaonis superius appellavit*. videri nequit vox, sed auditur: inde consequitur verbum videre sumi etiam pro audire, uti habes & in Isaia, ubi dicitur non fuisse sermonem in vnicuique domo Ezechiae Regis, quem non ostenderit Legatis Regis Babylonie.

D. Aug. Quoniam vero haud alienum est scriptoribus, sacris
tom. 4. l. uti interdum dictione una pro altera; una eadem duobus
1. quest. denotare diversa, atque convenientem proprie uni ex
in Exod. quinq; nostri corporis sensibus transferre aliquando
quest. 72. ad designandum plures, dico S. Thomam in sua Parabola
videatur. definitione sumere nomen *sententia* siue *sermonis* pro omni quo cordis nostri arcana aliis pauci queant, siue sit signum sine verbo; siue verbum sine signo; seu verbum & signum simul.

Parabola Attende quoque ut doctissimus Thomas parabola
omnis similitudinis dicit. dicat in altera definitione sermonem imaginatum: in altera, sententiam habentem similitudinem, obscuram tamen; commostrans de essentia parabole esse, quod genuinam habeat similitudinem eius quod significat; innuens etiam in omni parabola requiri relationem, collationem, comparationem unius cum alio, sequutus D. Hieronymi & D. Augustini placitum. D. Hieron. tom. 5. l. 3, comment. in Is. c. 14. *Quomodo (ait) parabola dicitur, que nulli alteri comparatur? Augustinus tom. 8. in Psal. 68. Parabola dicitur, quando datur similitudo aliqua*. Addit pulchre S. Thomas

mas similitudinem obscuram, parabolas, donans ob- *Plutarch.*
 scuritate cen mitella, notāue, qua videantur tegete & *rom. 1. mo*
 inuoluere reuerentem, quomodo pretiosa quæq; linteis *sal tract.*
 vel sericis obducimus, eo tamen modo, ut transpareāt *de modo*
 Idipsum Donatus & Diomedes Grammatici illustres *audiedo.*
 concedunt paramiis siue Prouerbiis, quæ quodāmodo *rum Poë.*
 do parabolas cognata sunt. Quod uero obscuritas sit *rarum, ve*
 quasi proprium parabolis, aperte insinuare uidentur *terum a-*
 scripturæ sacræ pleriq; in locis, ut in Ecclesiastico, ubi *dogia si-*
 dicitur cap. 39. *Occulta Prouerborum exquireret sapiens, & millima*
in absconditis parabolarum conuersabitur. An nō aperte *putat sa-*
 monstrant hæc uerba parabolas regulariter obscuras? *rorum my-*

Marci 4. Cum diceret Dominus Iesus datum disci *steris &c.*
 pulis nosse mysteriū regni Dei, cæteris autem in parā-
 bolis, an non ueritatem parabolis inuolui & regi sacis
 ostendit? Cum diceret apostoli Magistro suo Ioan. 6.
Eccē nūc patam lequeris & prouerbiū nūllum dicis; oppo-
 neres Prouerbiū siue parabolā rei perspicuæ & euidē-
 ti, nunquid obliquè eius obscuritatē non insinubāt?

Quæ dicimus, probata sunt testimonio & subscri-
 ptione antiquorū Doctorum multorum, qui de Para-
 bolis & rebus obscuris, ænigmaticisq; agunt; ac in-
 ter hos Patris Irēnæi perantiqui doctores, qui Parabolas
 collocat in classe ambiguum & amphibologeri-
 corum. S. August. in Ps. 77. inquit Parabolas suo ipso no-
 mine exprimere desudandum in sui inuestigatione. S.
 Clemens Alexandrinus ait Prophetarum arcana tēp-
 tis & parabolis contecta. S. Hieronymus dicit nuces,
 & putamina sub quibus nuclei latēt; echinos hispido-
 castaneorum, aurifodinas. Alibi dicit parabolarum &
 ænigmatum intellectum dubium esse & incertum. S.
 Salon Episcopus Viennensis in parabolas Salomonis
 scribens inquit, dictas parabolas, quia latētes sunt res,
 & occulta designāt mysteria. Eruditè Rupertus com-
 parat parabolas Christi somniis Ioseph. somnia ob-
 scuræ sunt significationes, & quasi ueritatis umbræ, &
 tales ergo parabolæ, si metaphoricè dici possunt som-
 nia. Irenæus lib. 2. in hæresi cap. 46. initio: *Parabola*
debent ambiguis adaptari. Idem cap. trigesimo octauo:
 Prophe-

Prophete in parabolis & allegoriis & non secundum sonū ipsarum dictionum plurima dixerunt.

D. Augustinus tom. 8. præfat. in Psalm. 77. *Quis audeat velut manifestas legendo percurrere parabolis, quæ nominibus suis indicant alius perscrutari oportere?* In Psalmum 48. concione prima, insinuat parabolam esse quid obscurum. Idem tomo 4. quæst. ex Matth. ca. 14. *Subinsinuat per obscuritates parabolarū quibusdam Iudeis occultatas salubriter sententias Domini.*

Clemens Alexandrinus l. 6. Stromatum: *Neque ipse Seruator ad eū crasse & generaliter eloquutus est, ut ea facile capi possent ab omnibus. sed differuit in parabolis. Ibidem: Myſteria Prophetarum teguntur parabolis. Scripturarum stylus parabolicus est.*

D. Hieronymus tomo 7. in cap. 7. Eccles. *Parabolas dicit aliud in medulla aliud in superficie polliceri. Ibidem: Quasi in terra aurū, in nuce nucleus, in hirsutis castaneorum operculis fructus requirendus in parabolis.*

D. Salonijs Episcopus Viennensis dialogo 1. in Parabolas Salomonis in principio, ait, *Salomonem suo Libro nomen parabolarum imposuisse, ut per hoc demonstraret quia non iuxta litteram, sed aliter & spiritaliter intelligere debemus quod dicit. Et paulò post: Parabola, inquit, dicuntur, quia occulta sunt & secreta myſteria significant.*

Rupertus tom. 1. de Trinitate & operū eius; in Gen. l. 8. cap. 21. loquens de somniis Ioseph: *Sicut in somnio, ait, sic & in parabola, dum aliud dicitur, aliud intelligitur: quemadmodum & aliud umbra, & aliud corpus, & tamen nonnunquam ex umbra corpus cognoscitur.*

Glossa Ordinaria in cap. 1. Prouerb. *Videtur dicere proprium esse parabolis ut occulta sint; ideoq; hoc nomen operi à Salomone impostū, ut non iuxta litteram, qua dicit intelligamus. Berthor. in dict. Parab. 7. est sermo sub figuris, metaphoris & apigmatis palliatus. Porro, etsi nunquam obsecræ dicerentur Patribus parabolæ, huiusmodi nos deprehēdimus eas; primò, quia vna eademque parabola interdum à diuersis pertractata diuersè exponitur (tametsi non contrariè,) explicantibus alijs*
vno.

sensus, quem primò littera significat, nulla ferè est habenda ratio, sed eius, qui per parabolam intelligitur. Verisimilis narratio, ut eo differat à fabulâ: neque enim verisimilia sunt, quæ in fabulis referuntur. Per collationem ad aliud, ut eo differat à tropicis aliis, & figuratis loquutionibus, quæ sine collatione enuntiantur. Narratio, ut eo differat à proverbio, sententia, apophthegmate.

Parabola definitur ab Authore. Possẽm hoc loco congerere definitiones alias complures; ne verò vobis sim rædio, ò Auditores, silentio labens pertransibo; adducã autem meam ex aliis multis coalescentem: Parabola est obscura comparatio personæ, status, negotii cum alio, referens similitudinem aut dissimilitudinẽ, aut contrarietatem; siue verbis solum, siue solis factis, seu vtrisque iunctis. Exempla earum quæ referunt quod contrarium est in duabus personis. Apostolus 1 ad Corint. 9. ait: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.*

Virg. 2. *At non ille, fatum quo te mentiris Achilles,*
Æneid. *Talis in hoste fuit Priamo, sed iura fidemq;
Supplicis erubuit &c.*

Brutus occidit liberos proditionẽ molientes: Manlius virtutem filij morte multavit.

Quas nunc proferam, in quo consistat dissimilitudo, manifestant. David populi sui saluti consuluit, vti & Christus; imparem tamen meretur gratiam David; vti que qui solummodo mortis discrimini se obiecit pro amicis; quam nec subiit: Christus verò magnanimiter eam pertulit, quin & pro hostibus. Amplius, si dixerò: vt serpens æneus in crucem sublatus sanabat, qui se aspicerent ictos, ita Christus salutem tulit peccatoribus. criminũ suorum iaculis cõfossis & sauciis, expansus super crucis ligno, iis, in quã, qui viua fidei lumina in mortem eius desigunt. Serpens sanabat, ast portã diuinã, aliunde accepta, nec nisi à morte temporaria præservabat: rursus, sanat nos Christus, propria sua & naturali potestate, vitamq; donat sempiternam. In his omnibus dicendi modis vnum cum alio convenit in aliquo, deinde in alio repugnare ostenditur; quo fit ut in parabolicam assurgat oratio.

Aug. tom. 9. trac. 12. in Ioan. 6. 3.

*Hectoris Aeneaq; manu victoria Graium haſit &c. Virg. 11.
Ambo animis, ambo inſignes praſtantibus armis, Aeneid.
Hic pietate prior.*

In his autē & ſimilibus, quas adducā loquutionibus, demonstratur ſolum, in quo res vna cōueniat cum altera. Quemadmodū in libertatē aſſeruit populū ſuum *Ita Chry-
Dauid proſtratione portentosa illius turris carneæ, ſoſt. 10m. 5
praegrans & enormis Cyclopiſ, gigantis, in qua, Go hom 44.
liath; ita Saluator mundi, strenuus certē Athleta li. ad Antio-
beritati fideles ſuos reſtituit, dæmoni caput allidendo, chum.
conterendoq;ue. Præterea, vt Rex Iofias euerſa pro ſus 4. Reg. 23;
populi ſui omni idololatria, cultum diuinum contem-
ptu obliuioneq; ſepultum priuſquam regni ſuſciperet
gubernacula, reſtituit: ſic noſtro ſeculo hic aut ille vir
inclytus terminis imperii ſui excedere coegit hæreſes
(& vtinam!) perſequendo hæreſiarchas diſtincto ferro;
fidem catholicā iacētē reſtituit armis, ac ab omni-
bus vitiis vindicauit ante ſuam in imperio inaugura-
tionem collapſam. Hoc dicendi modo fit comparatio,
monſtraturq; ſimilitudo vnus cum alio.*

Atq; quoniam diximus ſtatim conferri cum ſtatu,
& negotium cum altero ſibi ſimili per parabolam, ex-
emplis familiarib; planum fiat vtrumque. Parabolicè,
meo iudicio, conferret ſtatim ſtatui, qui diceret cum
Achas Regi Syriæ Den adad, dum triumphos (vt aiūt,) *3. Reg. 20;
ſibi decerneret ante victoriā, & de ſymbolo hospite q-
teret non præſente: Qui accinctus eſt non gloriatur vt
diſcinctus; in campo certaminis adhuc conſtitutus nō
eſt cur inſoleſcat ſuperbè, vt qui iā parta gloriatur vi-
ctoria. Ne gloriatur accinctus aquè vt diſcinctus. Aut qui
cū S. Paulo ſic ratiocinaretur. Quis militat ſuis ſpēdiis
vnuquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit?
1. Cor. 9.
Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? vbi
monſtrat a Corinthiis neceſſaria victui accepiſſe extra
muneris ſui rationem non eſſe; haud ſecus ac paſtor
& vinitor, ille ab ouibus, hic à vinea paſcuntur? Aut
qui diceret: Prima ſecula mundi creati, aut re-
creati, aurea erant; virorum & mulierum aureo-
rum feracia: aſt poſtmodum alchimia immutata &*

noxia homines illi aurei & secula mutati sunt in homines & secula argenteos; dein in secula ærea; nunc ætatem in ferrea. Quibus exprimitur deploranda non satis metamorphosis optimæ & celebrandæ vitæ maiorum, in nostram nimis sane descedam. Ad hoc ipsam facerent usurpata quæ dicit Ieremias in Threnis: Quo-

Thren. 4. modo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum! Filii Sion inclyti, & amitti auro primo; quomodo repatati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

Socrates Theocritus, bonos homines vocat aureos viros. **St apud Pla.** quis, inquit, nunc ex nostris bonus sit, an nepotes hunc Antonem in rei generis ab Hesiodo æstimari?

Cratyl. Porro, refertur negotium ad negotium, & parabolice monstratur consonantia vtriusque, quando agit Christus de gaudio pastoris & amicorū, que prius aberrante & perdita reducta ad caulam; ad denotandum gaudium Dei & Angelorum peccatore à via sua mala

Vide D. redeunte ad meliorem frugem. Notandum vero nonnunquam in parabolis quæ sunt secundum similitudinē **Aug. tom.** duna referuntur ipsæ, aut paulo post addi expressè huiusmodi terminos: *Sicut illud, ita & illud.* Si fuerint **Euang.** petiti à dissimilitudine: *Si illud, quanto magis illud?* **e. 45.** Aut: *Si non illud, quanto minus illud?* Interdum huiusmodi collationes, illationesque non exprimuntur, sed animo meditandæ relinquuntur obscure. Primi generis, & applicationis apertæ sunt, Pastoris gaudentis de o-

ue inuenta; mulieris inuenientis perditam drachmā: **Matt. 12.** Ionæ in ventre ceti, & Christi in corde terræ: debitoris

Budeus decem mille talentorum (quæ summa excrevit ad sexdecies centum mille scutata; sumendo talentum pro sexcentis aureis) inhumani nimis & inimicordis in conferuum: piscatorum, completa piscatione eligentium bonos pisces in vasa, malos autem foras mittentium. *Sicut fuit cera à facie ignis, sic pareant peccato-*

Psal. 57. *res à facie Dei.*

Alterius generis, quibus nulla adiungitur expressè applicatio aut comparatio, sunt, virginum decem, sapientium & fatuarum: superiorum zizaniorū, post
bonæ

bonæ sementis sationem : grani synapis : fermēti, absconsi in farinæ satis tribus, & aliæ similes innumeræ; hæc quoque nostra cum cæteris.

Si mirum fortè videatur cuiquam addi in definitione Parabolæ, siue verbis, siue factis disiunctim, siue vtrisque coniunctim; nouerit addita ad includendum & comprehendendum gesta quædam significantia aliud; quibus aliquando adiungitur oratio, alias non. Nouerit quoque Venerabilem Bedam in commentariis super Euangel. Marci dicere: *Quomodo Dominus* *Beda tñ.*
multa in parabolis dicere, ita etiam nonnulla in parabolis *2 l. 3. in e.*
facere solebat. utque constat ista, idem Doct̃or dicit *11. Marci.*
Dominum quærentē fructum ex sicu frondosa, & maledicentem quia in ea nullum inuenerat, significasse *Vide ibi*
maledictos coram supremo numine, quibus cum sit *pulchra.*
apparatus egregius sermonis cōptuli & pii, nulla sunt opera bona.

Gesta parabolica.

Habent Christi miracula, si intelligatur, linguā suam. Aug. tom.
Nam quia ipse Christus verbū Dei est, etiam factum ver- *9. tract. 24*
bi verbum nobis est. *in Ioan. i.*

Dominus & Redemptor noster per Euangelium suum *nitio. Gre-*
aliquando verbis, aliquando rebus loquitur: aliquando a- *gor. hom.*
liud verbis, atq; aliud rebus: aliquando autem hoc verbis, *31. in Eu-*
quod rebus. *angel.*

Sacræ paginæ libros si volueris, reperies mundi Authorem olim loquutum frequenter hominibus absq; vlllo verborum sono, somniis & visionibus rerum referentium aliquo modo, quæ Deus volebat significata. ut moniturus Pharaonem vbertatis maxime, quam sequutura erat fames horrenda, somnio parabolico rē monstrauit, obuiens dormienti septem boues ascendentes è fluuio, pulchras & crassas nimis, & quæ pascebantur in locis palustribus: & septem alias similiter è flumine emergentes, fædas, confectasque macie, & pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus, videbanturque deuorare eas, quarum mira species & habitudo corporum erat. Rursum altero somnio septem spicarum pullulantium è culmo, vno plenarum atque formosarum, aliarum quoq; totidem tenuium

Gen. 41.

Luca 23.

& percussarū vredine, deuorantium priorum pulchritudinem, Deus parabolicè docebat (iuxta Iosephi interpretationem) futuros septem fertilitatis & summae vbertatis annos, quos subsequeretur totidem alii maximae egestatis & annonae charitatis, vti Genesis historia fufius narrat.

Gen. 37. Quid, quod Patriarcha Ioseph putabat se cum paterna familia manipulos in agro colligare, suumque consurgere in medio, a fratrum suorum manipulis adorari; alias credebat in somnis se coli à sole, luna, vnde decimque sideribus aliis, quid inquam, ista, nisi gesta parabolica, quibus Deus absque verborum strepitu demonstrabat futurū ius & imperium ipsius in parentem vtrumque & fratres?

Dan. 2. Amplius; Quando vidit Rex Nabuchodonosor statuam grandem coram se, cuius statura sublimis, & aspectus erat terribilis; caput ex auro optimo, pedus & brachia de argento, venter & femora ex aere, tibiae ferrae, pedum quaedam pars ferrea quaedam siccilis; atque hoc modo stantem, donec abscissus est lapis de monte absq; manibus, & percussit statuam in pedibus eius ferreis & siccilibus & comminuit eos; & contrita sunt pariter ferrum, testa, aes, argentum & aurum, & redacta quasi in fauillam aestiuæ arae, quae rapta sunt à turbine venti, nullusque locus, inuentus est eis: lapis autem, qui percusserat statuam, factus est mōs magnus & repleuit vniuersam terrā; quid hæc aliud quā factum parabolicum, quo Deus monstrabat (iuxta Danielis interpretationem) præsentem futurāque regni ipsius dispositionem; vti fufiori stylo refertur in Danielis volumine. De magna arbore quam tādē præcisam somniat Nabuchodonosor, idē iudiciū.

Dan. 4. Quod Ieremias de mandato Dei fingeret sibi vincula & capistrā, collo. inieceret ea suo, dein transmitteret Regi Idumæorum, Regi Moabitarum, Regi filiorum Ammō, Regi Tyri, Regi Sydonis, per manus legatione fungentium in ierusalem apud Sedechiam Regē Iuda, prædicens hoc symbolo captiuitatem de futuro gentium istarum, parabola erat.

Lagunculam coram populo confringens innuebat futuram Judæorum desolationem. *Jerem. 27. Jerem. 16.*

Ezechiel capillos suos partim comburens, partim gladio conscindens, partim in ventum dispergens, parabolicè tres plagas prædixit. *Ezech. 3. Plus tom.*

Et ut nonnulla proferamus desumpta à Prophanis, i. mor. à quibus & prudentiam discere nil verat, fuit parabola illustre factum Scylari apud Schytas, qui ad mortem decumbens, conuocatis octoginta liberis, cuique per ordinem dedit sagittarum fasciculum confringendū; quos cernens impares viribus ad hoc, resumpto fasciculo, omnes ipse singulas sagittas, facili negotio fretigit successiue; indicans, quod & Philosophi docent, coniunctas vites, inuincibiles; dispersas, omninò infirmas; simul ad vnionis vinculum, & mutuam concordiam eos cohortans. *tract. 13. de nimia loquacitate. Item eodē tom. inter apophth. vet. Regl. Valer. l. 5. cap. 3.*

Parabolicum fuit, quod Dux Sertorius Lusitanorum, caudas duorum equorum aliter atque aliter insit discerpi. Vide Valerium Max l. 7. c. 3. *Tit. Liu. l. 1. dec. 1. Ouid. l. 2. pastor.*

Illustris fuit parabola in actione sita Iunii Bruti, singentis alliso, forte pede se in terram delapsum; quò ad Romani Imperii fastigium eueheretur; quod, ex oraculo Apollinis decernendum erat, qui prior amplexus & basia charissimæ parenti infigeret. Annuebat terræ oscula lapsus figens, eam communè omnium matrem. *Valer. l. 7. cap. 4. Seruius in illud 6. Eneid.*

Ille iacens prenis, matris dedit oscula terra, Animæq; superbam

An non Tarquinii cognomèto Superbi Roman. Regis VII. factum fuit mirè parabolicum? Rogatus à sexto Tarquinio filio, astu Gabiorum hostium suorum Tribuno facti, qua ratione Gabios domitos subire imperii sui cogeret iugum; diffusus legati fidem ne verbum protulit, sed hortum ingressus, ac huc illuc obambulans quasi de te seria seriò apud se consultans & delibans, scipione, quem gerebat summorum papauerū capita sternebat: parabolicè innuens nato, vel in exitum agèdos, vel è medio tollendos primates, si rerum potiri cuperet. *vtoris Bruti. Papauer symbolū fertilitatis. Oculus in superiori parte scēptri Regū symbolū diuinæ potestatis. Ex hoc*

B 4 Itaq; uidentia.

Ex hoc genere sunt symbola Pythagoræ nonnulla, si sunt nullo verbo addito

Tale Cleo
Fuli aut
illius Phi-
lofophi
fymbolū,
qui pingi-
tur indice
ad labia
posito. Et
alia sexcē-
ta.

Itaque gesta tam humana quam diuina parabolæ nomen interdum fortiuntur, quod inter ipsa & significata intercedat similitudo, instituantur ad significandum alia, significantq; sufficienter tametsi nullus miscetur sermo.

Præterea dixi, parabolæ dari verbis & factis, coniūctim: occurrunt etenim cum in diuinis libris, tum aliubi passim quæ actione, constant & verbis, commentarii & expositionis vice. Eiusmodi, (vt mea fert sententia) dici possunt Ecclesiæ sacramenta; in quib. est quid visibile, efficaciter inculcans rem spiritualem in sacramento significatam, & verba quædam Theologis dicta sacramenti forma; quæ quasi paraphrasis aut commentarii explicant visibile illud sacramentorum.

Visibile
hic intel-
lige more
Theolo-
gorum.

In hunc locum refertur potest visio gemina Ieremiæ à Deo ostensa. Priore, virga vigilans ipsi exhibita fuit; ac Deus rectè vidisse iudicans etiam se vigilaturum super verbo suo, completurumque illud adiecit. Posteriore, referebatur olia succenta, cuius facies respiciebat Aquilonem, & Deus dicens, explicationis gratia, ab Aquilone pandendum omne malum.

Ierem. 13.

Huc quoq; spectat, quod alias Dominus præcepit, sumere lumbare lineâ, & ponere illud super lumbos; deinde pergere ad Euphraten, abscondere ibi illud in foramine petræ, & post dies plurimos resumere lumbare, quod computruerat, adeoque omni vsui ineptum factum: & quod post hæc Dominus subiunxit: *Sic putrescere faciam superbiam Iuda, & superbiam Ierusalem multam.*

Ierem. 18.

Tale fuit, quod Dominus ipsi ostendit in domo figuli: in qua vidit figulum agentem in gyrum vas super rota, manibus dein comprimantem & conterentem, demum rotæ gyratione aliud vas pro arbitrio efformantem; atque ab ore Dei accepit: *Nunquid sicut figulus iste, non potero vobis facere domus Israel?*

Fuit quoque dictum factumve parabolicum, frangere lagunculam, ac subiicere: *Sic conteram populum istum & ciuitatem istam, sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra instaurari.*

Achias Propheta Silonites pallium suum nouum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes, dicens ad Ieroboam: *Tolle tibi decem scissuras, quia dicit Dominus: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus.* Parabola facta & dicto simul. Atque sufficiant ista ex Authoribus sacris; nunc adducamus quoque ab exterorum scriptis desumpta.

Fermè haud absimile istis haberi potest, quod magnus ille Lacedaemoniorum legifer Lycurgus coram populo in concione & fecit & dixit. Prorulit canes binos diuersimodè educatos, alterum venationi addictum, in offam totum alterum. Emisso hinc lepore, hinc posita offa in foro vterque in praedam solitam ferebatur. De liberorum educatio. Quam historiam nunc obiter perfringo, eam discussurus per osium (Deo dante,) ubi decursu parabolæ de hoc prodigo veterum fuerit ad instructionem educationemve liberorum.

Huc referri potest illud Menæni Agrippæ de cæteris humani corporis contra ventrem oriantè indignatio: cuius meminit Quintilianus l. instit. Narrat vero Titus Liuius, Dec. l. I. Hæc à me superius eo consilio sunt dicta, ut hinc liqueat non solum parabolas, quæ sunt oratione, comparationes vnius ad alterum, sed etiam facta quædam instituta ad significandū aliquid, quibus inest consonantia multa cum significato, aut simpliciter sine sermone; aut adiuncto sermone declaratorio arcani, posse parabolæ nomen sortiri.

Nunc quasi ex obliquo norandum nomen Parabolæ in sacris litteris latius patere quàm ut putetur: sumitur namque pro propositione concisa & scitè dicta, omnium ore trita, quam cum Latinis prouerbum, cum Græcis *αἰνίγματα* dicimus, quanquam nonnulla intersit differentia. In hac significatione sumit Vates cum ait: *factus sum illis in parabolam.*

Amplius; sumitur interdum pro quodam dicendi genere, Græcis *αἰνίγμα* est; propositio inuoluta, & cōiectu difficilis; sermo grauis, non omnibus notus, illustratione opus habens rudiorib. Hæc acceptio sum-

pra videtur à Hebræis, qui nomine *Maschal* (quod proprie parabolam aut comparisonem sonat) volunt omnem subobscuram propositionem, sententiam grauem, mysterium quasi ytero gestantem, & cui necesse sit acre ingenium ceu obstetrix eruendi latentis sensui, designari. Hebræotū ratio est, quod eiusmodi loquutiones graues vt plurimum efferantur admixta similitudine aut collatione. Sic Salomonis proueria dicuntur, *Misse*, id est parabola; quanquam cuncta proueria, æigmata, allegoria omnes non conueniant ex omni parte cum parabolis.

An textus
Euangelij
huiusproprie & simpliciter
sumptus
sint narra-
tio rei ve-
raciter
gesta?

Jam producto intellectu sufficienti parabola in genere, tenui satis cum gustu (vt vereor) materia ex se nō multum sapiente; quaestionem acceptiorem animis vestris attingam, & acutiore, nempe, An parabola nostra textus sit verus, verbis & terminis acceptis in propria sua & germana significatione? Id est, An historia sit verè gestorum, è qua Christus eduxerit comparisonem? An homo ille filiorum duorum parens, si filii illi duo, regio longinqua, vitulus saginatus mactatus, stola noua, annulus in digito, & alia multa quorum sit mentio in textu, fuerint vnquam homo, verus homo; duo filii, verè duo filii; regio longinqua, vera regio; vitulus saginatus, quod tale animal; annulus, vere digiti ornatus; & alia cuncta verè qualia dictiones hic posita, proprie accepta solent significare: Quæstio profecto utilis est, sed solutione difficilis, quod neminem, vt scio, inuenerim, qui ex professo eam discuteret. vt verò pro subiecti dignitate aliquid dicamus, remeandū ad

An detur
parabola
in sacris
litteris,
quæ non
accide-
rint secū-
dam pri-
mam ver-
borū ac-
ceptionē?

thesem seu quaestionem in genere, quæ est: An in sacris libris parabola detur tam in veteri quam nouo testamento, in qua prima pars similitudinis, fundamentum collationis, siue id vnde petitur comparatio, non sint vera, nec verè acciderint secundum propriam verborū significationem? Scio quendam probè eruditum tueri voluisse id fieri nequire, innixus axiomati & canoni Catholicis certissimè recepto; Nihil falsi deprehendi posse in contextu sacrae scripturae. Cui respondendo paucis

paucis, scripturam sacram semper esse verissimam, aut in propria verborum acceptione, aut impropria, quā dicimus trāslatam sine metaphoricā; dico fieri posse, vt parabola non euenerit secundum genuinum & proprium verborum intellectum; innixus solutioni trium probè in sacra Theologia eruditorum nostri seculi, quorum vnus ordinem S. Benedicti, alter S. Francisci est professus, tertius Canonicus & Doctor Theologus, experientia clari & senectute bona probati, sacram Theologiam solemniter professi; quorum auctoritas mihi satisfacit plenè. At vt fiat satis iis, qui nō audierunt ipsos, adducam nūc auctoritatem scriptorum catholicorum. In hac sententia versari D. Augustinum compertum est. *Parabola, inquit, & figura significandarum quarumcumque rerum, non per proprietatem accipiendæ sunt, sed in eis aliud ex alio est intelligendum.* Subscribit deuotus Doctor Simon Cassianus, cuius ecce testimonium ad verbum: *In multis parabolis res gesta fuit, sicq; creditur: in multis verò, quod narratur verbis, aut scribitur litteris, res ad sensum gesta non fuit.* Nota (ad sensum) quasi diceret: Eo modo, vt percipi potuerit à quoquam ex quinque sensibus externis.

Aug. l. 6.
tra men-
daciū e.
10
Cassian.
initio pro-
log. l. 6. de
parabolis
Salu.

Assertionis ponamus primæ partis exempla.

Dicente Christo Nicodemo legis Doctore; *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis;* geminæ partes fundamentum nimirū & applicatio parabolæ, veræ sunt. Serpens namque, quem Christus exaltatum dicit, serpens erat, tametsi æreus; ipse quoque verè hominis filius erat, natus utique ex virgine matre: verè sublatu serpens in vero deserto; ipse pariter sublatu verè in cruce in deserto montis Caluarie, instantibus Moyse posteris, sedentibus tunc temporis super cathedram Moyse.

Deinde Matthæi 12. dicit: *Sicut fuit Ionas tribus diebus & tribus noctibus in ventre ceti; sic erit filius hominis tribus diebus & tribus noctibus in corde terra.* Quod de Jona effert, accidit realiter iuxta

Matt. 12.

iuxta propriam verborum sumptionem: quodque de seipso prædicat, euenit ad sensum, vti loquitur supra nominatus Doctor: id est, iuxta propriam acceptionem verborum: siue sensibilibus, hoc est, siue interpretatione nulla mystica, vel intellectuali.

Heb. 12. Tale est quod ait Apostolus: *Fide obtulit Abraham Isaac cum teneretur, & unigenitum offerebat, qui suscepit repromissiones, ad quem dictum est (Quia in Isaac vocabitur tibi semen) arbitrans quia & a mortuis suscitare potens est Deus. unde cum & in parabolam accepit.* De prima parte positionis Cassiani dicere amplius, quia a nemine vocatur in dubium, super sedeamus, quod de secunda fusius agere liceat. Sic autem habet: *In multis vero quod narratur verbis, aut scribitur litteris, res ad sensum gesta non fuit; ad propriam terminorum usurpationem.* Addimus vero ad maiorem huius positionis firmitatem testimonia aliorum: ac primo *D. Augustini*, dicentis admittendas & intelligendas parabolas non ut sunt, sed qualiter esse possunt: prout pulchre notauit egregius ille hæreticorum velitator & malleator *Alphonſus à Castro*, sub *S. Francisci regula Deo militans*: *Circa parabolas ipsas (inquit) quarum frequens est usus in Euangelio hoc admonendum consensus, quod (ut Augustinus dicit) sic accipiendæ sunt, non ut essent, sed ut esse possent.*

Gortanus commentario in cap. 13. *Matthæi* dicit sufficere parabolas ut verificentur in sensu.

Episcopus Recanatenſis dicit parabolam esse fictam, sed verisimile, &c. Et, parabolas communiter dici de creaturis rationalibus. verum *Origenis* omnium mihi probatur euidentius testimonium.

Orig. in Matth. Parabola est sermo quasi alicuius facti, non tamen facti iuxta quod dicitur, possibilis fieri, rerum significatiuus per transumptionem earum quæ in parabola dicuntur.

Serm. in Euang. Dom. sex. 1a post Trinitat. *Siluetius Prierius*: Parabola proprie est cum aliquid ad significandum fingitur, de quo siue fuerit, siue non fuerit non curamus. Et sensus litteralis non est, quem proprie voces exprimunt, sed quem metaphoricè. Large tamen dicitur aliquando parabola comparatio rerum genere dissimilium,

miliū etiam si utrumque sit vera res, ut si dicam: Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita Sc. Et tunc illa parabola habet duplicem sensum; vnum qui proprie per voces exprimitur, alium qui metaphoricè. vide eundem Dominica vltima post octauam Epiphaniæ.

Quando autem dicitur in quadam parabola regnū cælorum simile homini patri familias, qui exiit primo manè conducere operarios, et si fortassis nusquam acciderit, quod eodem die, diuersis horis sic miserit quis paterfamilias otiosos in vineam quotquot obuios habuit; nihil vetat quominus ista fieri possint.

Tota series parabolarum debentis decem mille talenta; parabolarum pastoris quærentis ouem perditam; & mulieris requirentis drachmam amissam: item decem virginum præstolantium aduentum sponsi ad nuptias; & aliarum multarum passim in Euangeliis sparatarum, forte nunquam acciderat iuxta propriam vocū usurpationem (quæso aduertite ut dico) cum Christus eas proponeret.

Idem iudicium esto de adducta à Nathan, ut ipsius occasione in Dauidem sententiã diceret. Nihil obest, nihilominus, quia possint euenire adhuc, aut quodam euenisse: huiusmodi enim narrationes prodigiosæ non sunt, sed rem continent possibilem, sufficitque ad parabolas. Neque verò requiritur absolutè esse semper veras ad proprium vocum sonum; sed sufficit verificari ad scopum & intentum authoris; & parabolarum corticem non continere quippiam absurdum & alienum, de quo dubitetur meritò, num possibile sit. Atque eloquentioribus hoc orationis genus usurpatum est, quibus similitudines ad placitum fingere, à rebus & negotiis que nunquam euenient comparationes educere frequens est, eo consilio, ut ingenio tardiores deducant, quo intendunt, & ut inculcent, manuque palpandum præbeant, quod nudum, crudum, indigestū, solitarium capere nequeunt.

Quod proprie vocamus exemplum, est rei gesta, aut ut gesta utilis ad persuadendum in, quod intenderis commemoratio cap. 11.

moratio. Vnde dicendum obiter ex sententia Quintiliani, exemplum notius esse oportere eius, quod demonstrare intendimus per ipsum.

Quintil. l. 8. instit. t. 3. Debet quod illustranda alterius rei gratia assumitur, ipsum esse clarius eo, quod illuminat. Et statim post: Non decebit oratorem, ut occultis aperta demonstrat. verumtamen nihil continetur falsum in sacra pagina: quod enim dicitur, si non verum fuerit secundum vocum sonum, & proprium earum sensum, stabit iuxta intelligentiam spiritalem metaphoricam.

Si quis animo firmato obstat, instans imaginem supponere essentiam eius quod refert; neq; dici communiter, en effigiem veram, huius vel illius rei, ni prius exstiterit, ut quando dicitur in Genesi, *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, id est, qui sit imago & similitudo nostra, supponit Deum primum verè esse, cui homo similis esse queat. Et cum dicitur; *Diliges proximum tuum, sicut teipsum*; adverbium *sicut*, designat similitudinem quandam & consonantiam amoris proximo debiti, cum amore quo quisque in seipsum fertur: nam non potest amoris ille affectus in proximum similis esse ei, quem ad nos ipsos habemus, nisi ipsi nos prius amemus. Similitudinis etenim dictio proximè accedit ad naturam nominum que dicunt Dialectici relatiua siue dependentia, quorum alterum sine altero non subsistit; & quorum coniunctorum si alterum deserit, alterum esse desistit; ut seruus & dominus; superior & subiectus, pater & filius, inquitunt sunt relatiua, & referuntur ad inuicem, patre existente patre si filium habeat, & filio, filio, si ipsi fuerit pater: Si pater deserit esse pater, nec filius amplius erit; aut si occubuerit filius, nequaquam pater dicitur ultra pater. Simile est iudicium de simili ad aliud simile. Quod si alterutrum simile non existat, aut exstiterit nunquam, simile alterum nullatenus enuntiaripotest simile. Ita in parabolis, vnum nequit alteri simile dici, aut symbolizare cum altero, nisi id, à quo desumitur parabola, exstiterit verè. Respondeo rationantem in hunc modum vera esse, ut plurimum ea, à
qui

Ad imaginem & ideam quæ est in mente diuina.

à quibus desumuntur parabola, vt in supra citatis ex
 Genesi exemplis, ab æterno verè fuit Deus, ad cuius
 exemplar homo formadus erat: ast interdum compa-
 rationes eliciuntur à rebus, quæ non sunt, nisi in men-
 te & intellectu per imaginationem, possunt tamè rea-
 liter esse, & essent posito hoc vel isto casu. vt cum dici-
 tur, *Diliges proximum tuum sicut teipsum* (alias mitto
 interpretationes) non supponit quod ipsi iam dilexe-
 rimus nos, aut diligamus, & quod ad mensuram huius
 in nos dilectionis metiendus sit proximus, sed in hunc
 qui sequitur, modum soluendum est & exponendum: aliter.

Quo modo te ipsum diligeres aut diligere deberes si
 tale quid accideret; pari, in casu simili diligendus ve-
 nit proximus. Hæc meæ elucidationi fauere haud pa-
 rum videntur verba contextus legis ipsius: loquitur e-
 nim vt verbum *diliges* videatur referri ad pronomen *te*
ipsum, in eodem tempore futuro *Diliges proximum tuum*
sicut teipsum; supple, *diliges*; non vt tu te iam dili-
 gis: verbum siquidem *diliges*, importat tam te quam
 proximum. Alioqui suppetentibus mihi cunctis vber-
 tim, si videro proximū esurire, aut alia necessitate pre-
 mi extréma, non tenebor opitulari, nisi prior tale quid
 expertus alienam opem similiter summis votis experi-
 erim, ad cuius mei desiderii subsidii quantitatem te-
 nerer conferre desideria & vota proximi in similibus
 aduersis; quod è diametro pugnaret cum legislatoris
 intento. Nouimus utique omnes opulentum, cui tam
 blandè attridet fortuna, vt nullius egeat ferè ope, te-
 neri nihilominus succurrere proximo, & eū vt seipsum
 diligere. In hunc itaque modum soluitur mandatum
 hocce dilectionis: Si hætenus in hoc, vel nunc in isto
 & illo versaueris periculo, vt optasses aut optares hoc
 vel illud subsidium, pari modo age & tu cū proximo.
 Sufficit in simili casu supponere euenisse quod non e-
 uenit, potest tamen euenire. Pari modo parabole non-
 nullæ non debent sic definiti: vt illud accidit, ita &
 illud accidit; sed ita: vt euenire potest illud; aut,
 vt se haberetur in hac vel tali re, si eueniret;

ita

Matt. 22.
 Leuit. 19.
 Marc. 12.

ita Deus se habet in his vel istis suis si quando eueniūt. Sunt etenim parabola aliquae praesupposita, & quod dicimus *posito*: quare haud absurdum videatur dici aliquid simile alteri quod actualiter non est: quia etsi nunc verè non sit, est tamen in mente nostra, & fortè deinceps verè erit. Quapropter, quando in parabolis dicitur interdum, *fecit, dixit, habuit &c.* aut similia, verba tempus praesens significantia subinde, sunt explicanda hoc modo: *Fecit, dixit, habuit &c.* id est, *fecerit, dixerit, habuerit*; vel, *facere, dicere, habere poterit, possit &c.*

Georgius Comedia iuxta atq; praesens parabola sic sunt conscriptae
Vicelius tanquam historia sint vera.

senior ex- Adde quod in quibusdam parabolis non sit sigilla-
egesi in tim perpendendum, primum quas historias enarrare
hoc Euag. intendat propria vocum acceptio; deinde quænam si-
thesi 1. gnentur per priora; sed persuasum habendum est vo-
ces significare quid vnum, metaphoricè tamen, scilicet quod animo versat orator, aut scriptor; & q; mente concipit sapiens vt talis, mox vt audierit vel legerit talia. Sunt autè substernenda verba scopo authoris, non verò hic illis. Atque patet non dari fallum in scribis literis; siquidem propositionis aut discursus veritas & summa vertitur tota in eo, quod ipse author significare gestit. *Omnis littera veritas est illud quod author pronuntiare intendit.* Quanquam verò in genere dicta sit positio ista, spectat tamen potissimum orationes, quibus eiusmodi termini non inseruntur, vt hoc, ita & illud; & quas Latini vocant. *Non addita collatione*; sed simpliciter refertur aliquid quasi gestū, nulla habita ratione collationis ad aliud.

Simon
Cassian.
prol. 1. 6.

Matt. 21. Huius generis est parabola de patrefamilias, qui plantauit vineam, sepe circumdedit ei, aliaq; multa praestitit in Euangelio expressa. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas vt acciperent fructus eius. Et agricolæ apprehensis seruis eius alium ceciderunt, alium occiderunt, alium verò lapidauerunt. Iterū misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt illis similiter. Et vt crimen

ad summum malitiæ culmen deducerent, furore pari in patrisfamilias hæredem saevierunt. vbi minimè estimandum est patrefamilias pronuntiare patrem aliquem, atque hic pater alium; & ceteras voces quod prima fronte communiter designant, & quod omnibus istis singulis rursus assimilentur alia similia, vt vitonibus seu agricolis Iudæi, qui pari modo se habuerunt ad magnum œconomum & patremfamilias Deum, & filium eius Jesum: est absolutè, simul & semel intelligendum est Christum loqui metaphorice de re vnica, & per translationem; nullatenus aestimando quod attendat ad historiam, aut rem verè gestam, ad quã postmodum intentum totum refertur vel it.

Eiusmodi est quod cap. 9. Judicum scribitur; vbi inducuntur ligna aduocasse vitem vt regnaret super se. vbi minimè putandum est ligna verè ligna tale quid eloquuta viti veraciter viti; sed homines lignis quodammodo similes talia facti sunt euidam cum vite similitudinem habeati. Quod dicendi genus, metaphoriceum, ænigmaticum est, id est densitate intricatum, quodque sacris litteris dicitur parabola; cui vnicus & literalis sensus is est verborum, quem a author sibi instituit, & designare intentat per illa.

Danielis capite 9. de hirco captarum habente insignè cornu inter oculos & percutiente arietem simile esse videtur. Nam vox *hirco*, non significat animal tale aliquod fuisse, sed Regem Græcorum Alexandrum Magnum Macedonem fortiter in Darium preliantem &c. Idem iudicium esto de aliis multis, ac de hac fortassis nostra.

Quæstio.

At at, qui discerni queat parabola an historia sit verè gestorum, an verò narratio verisimilis rei non gestæ, pulchrè instructa & composita, quo modo docti interdum fingunt similitudinum congeriem, ad illustrandum, aut explicandum, aut adumbrandum quippiam? *Hic opus, hic labor est.* Ea est hoc loco difficultas, vt malim multò fateri humiliter inscitiam meam, quam impudenter in hac causa iudicium decernere signanter

C

Vide Lyranum prolog. in moralitates Bibl.

Chrysof. orat. 2. aduersus Iudeos. Talis est parabola Matth. 13. de semine Cezizaniis.

Matt. 22. de nuptiali veste & vocatis ad nuptias.

Virg. 6. AEnid.

perpe-

perpetam instructus; nec enim offendi hactenus solutionem super hoc articulo, quæ mihi satis faciat plenè. Si cui sit solutio probata, aut regula certa sine referta, qua ceu mitella aut lydio possint secerni, quæ verè euenerunt, ab aliis, quæso tenacem se non exhibeat, quo cum ipso proficere pariter detur. Interim proferam haud vero ab simile occurrit, rogans supplex equi boniq; consuli, donec satius suppeditetur.

Canon verisimilis.

Ribera in Vero simile est omnem narrationem, qua nec nomina propria personarum, nec tempora, neque circumstantia aliæ continentur, esse ad placitum confictam, nec veram secundum acceptionem primariam vocum, aut solummodo in quodam sensu metaphorico & improprio; quæquam possibilis sit, aut acciderit, sumendo voces propriè sine ulla translatione. Qui canon stabilitur & fulcitur sententia D. Joannis Chrysostomi: *Parabola*, ait, *illa sunt, ubi exemplum ponitur, & tacentur nomina. ubi autem dicitur Abraham, & Propheta, & Lazarus, & Moyses, hic verus Lazarus. Si verus est Abraham, verus est Lazarus &c.* vide etiam Origenes cap.

Chrysof. 1. in Job. Sic in commentariis illis, quos Joachimus ex *Luc. c.* Perionius interpretatus est, ait: *Necessariò autem, etiam 16. homil. nominis mentionem fecit; nisi hominem omninò diceret, de diuite. argumentum aliquod fingere existimaretur.* S. quoque *Amb. l. 8.* Ambrosius in eandem historiam, sententiæ nostræ robur addit, dicens: *Narratio magis (textus scilicet de diuite epulone) quam parabola videtur, quando etiam nomen exprimitur.* Et ni grauius fallor, arbitrer S. Cyrillum & S. Ambrosium testari historiam hanc de Lazaro confirmatam priscis annalibus Hebræorum; atque hoc fulciri argumento, quod in parabolis regulariter personæ non signentur proprio nomine. Tertullianus l. de anima cap. 7. vel lib. de prima cap. 12. ait, de diuite epulone narrationem non esse somnium, sed veram historiam, cum nomen Lazari designetur, quod non fit in parabolis.

Vbi notandum quod narrationem videatur dicere relationem rei veraciter gestæ: & parabolam, adductionem rei, de qua merito potest dubitari num verè acciderit nec ne, opponendo vnum vni, vt contrarium contrario. Itaque potest in hunc modum formari argumentum: Quoniam asserunt Doctores sacri textum de diuite epulone esse rei gestæ veram narrationem, eo potissimum nomine, quod quorundam recensentur nomina propria; videntur quoque ex obliquo adstruere velle, quod textus, quò sine proprii nominis expressione refertur aliquid, sit solummodò similitudo ad placitum conficta, nec aliter accidisse, quam secundum quandam intelligentiam impropriam & metaphoricam: in textu autem de filio prodigo, non signatur proprio nomine pater, neque duo filii, neque regiones, altera ad quam profectus est, è qua exiit altera, nec dominus, cui adhæsit, nec famuli, neque circumstantia euidentis temporis, & loci, in quibus hæc gesta forent; denique in tota narratione hac nulla nos ducit circumstantia in cognitionem temporis, loci, personarum singularium; est igitur relatio ad placitum eius quod non accidit ad proprium sermonis sensum, sed potuit accidisse, & potest; diuino planè composita stylo (quò enim componeret secus Deus noster?) ad pronuntiandum quod animo verfabat. Aut erit textus metaphoricus, qui prima fronte significaret nisi id ad quod institutus est, non historiam seiunctim; historia rursus ista, quid aliud spiritale semotum.

Sumendo priori modo, non est aliud quam suppositio, seu positio casus (quod aiunt) & arte composita narratio rei non gestæ, at possibilis. Posteriori, vera esset historia, non iuxta propriè sumptas voces, aut sine figura, ironiaq; aliqua, sed metaphoricè, ad intentum scopum Iesu Christi. Quæ posterior opinio haud impertinens censenda est, quandoquidem nec in principio textus, nec in fine deprehendatur circumstantia vlla, quæ innuat Christum contulisse & comparasse rem ad rem, vsurpando hos aut similes terminos; vt pater se habuit ad filium, & cætera.

fic & ego ad penitentes. Ac quantumvis opinio prior utcumque sic verisimilis, non tamen stabilitur prorsus regula supra posita: potest enim ipsa, aut ampla diffusio eius facile restringi & arctari, dicendo quod narramus posse constare, tamen non proferantur nomina regionis, personarum, circumstantia temporis determinati, sed omnia in genere, siquidem ego, alius, Christus in suis parabolis, possumus narrare rem verè verè absque nominum propriorum vel loci adiectione, ne derogetur forte reginói, aut ut consulatur personarum fama; aut ne ad iram concitentur; aut alia quavis de causa.

Finem facturus huic questioni, humiliter denuò testor me animo vacillare (quanquam probè nouerim & tencam cum Doctoribus Theologis omnes parabolae nequaquam posse adstrui veras in propria verborum acceptione) au annumerare debeam parabolam de filio nostro prodigo veris aut non veris, simpliciter acceptam, occurrentibus argumentis probabilibus, ad adstruendum veraciter accidisse sumptam proprie, aliis quoque similibus in contrarium: verum tamen de creui exponere eam, ut rem proprie gestam, quæ posuit vel euenisse vel euenire; & quia ab huiusmodi explanatione vberiora sperem me educturum monita salutis.

Iac. Spieg. *Hac est perpetua lex parabolis, ut primum concipiamus rem nudam ut proponitur. Deinde ex ea conceptione deducatur ad finem parabola, hoc est rem ipsam cui accommodatur similitudo.* Porro, haud abs re fuerit, placidè audire (fauente numine) omni omnium hominum ordini, rectoribus supremis tam spiritualibus, quam temporalibus, patribus, matribus, quos persona patris erudit; subditis, liberis, seruis, quibus quid suarum partium sit, monstrabimus multa cum voluptate & satisfactione, agendo de prodigo nostro & eius fratre. Tamen enim huc usque sermo noster utcumque; insipidus fuerit, spero futurum ut subsequencia & vobis & mihi plus delectationis & commodi afferant inquirenda via ad vitam æternam.